№ 250 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 11

1908
ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 11 № 250

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Բացված է բաժանորդագրութիւն 1909 թ. համար

ՄՇԱԿ
(37-րդ ՏԱՐԻ)
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ
Հասցէն՝
ТИФЛИСЪ, редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

12 ամսվայ համար	»	»			10 ր.
11	»	»	»	»	»
10	»	»	»	»	9 ր.
9	»	»	»	»	8 ր.
8	»	»	»	»	7 ր.
7	»	»	»	»	6 ր.
6	»	»	»	»	»

Մնացած ամիսները ամսական ՄԷԿ ռուբլի
Ամերիկա տարեկան » 6 դոլլար
Եւրօպա » » 30 ֆրանկ
Պարսկաստան » » 10 ռուբլի
Թիւրքիա » » 120 ղուռշ

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով սաեղծվում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեանը հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանօնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խընդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ (հին բաժանորդներից խնդրվում է ուղարկել նախկին տպագրված հասցէն):

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Երեքշաբթի, նոյեմբերի 11-ին
Հայ դերասանական ընկերակցութիւնը պ. պ. անդամների, կանդիդատների և նըրանց ընտանիքների համար
կը ներկայացնէ

I

ԻՆՉՊԷՍ ԴԱՐՁԱՒ ՆԱ ԽՄԲԱԳԻՐ

Կոմ. 2 գ. Թարգմ. Միրաղեանի

II

ՓԲԱԿԻ ՇՆՈՐՀԻԻ

Վօդ. 1 գործ. Թարգ. Գ. Աւետեանի
Մասնակցում են. օր. Աղամեան, Գալստեան, պ. պ. Աւետեան, Զարիֆեան, Մամիկոնեան, Թորոսեան, Թաշճեան, Սեւումեան և ուրիշները
Սկիզբը ուղիղ 8½-ին
(ե.) (առ.) 1—1

ԽՐԱԽՈՒՍԱՆՔԻ ԱՐԺԱՆԻ

I

Այս ամառ հետաքրքրական փորձեր արվեցին մեր երկրում արհեստների տարածման վերաբերութեամբ:

Ինչպէս յայտնի է, Համամլու գիւղում Հայ Տնայնագործական Ընկերութեան նախաձեռնութեամբ յունիսի 1-ին բացվեց կրթական մի արհեստանոց:

Այդ արհեստանոցին վիճակված էր մեծ դեր ամբողջ շրջակայքի համար:

Լաւ կարգաւորված արհեստանոցը իր վարժուհիներով, իր եօթ տօրքերով և ուրիշ գործիքներով միանգամից գրաւեց գիւղացիների ուշադրութիւնը իր վրա: Աւելի քան երեսուն հոգի գրվեցին մշտական սովորողներ: Հազիւ անցել էր մի քանի շաբաթ և անա արհեստանոցը դուրս էր բերում վայելուչ գործուածքներ, պատրաստված գեղջկուհիների ձեռքով:

Արհեստանոցի աջող գործունէութիւնը մեծ տպաւորութիւն գործեց ամբողջ շրջակայքում և գիւղերից սկսեցին դիմումներ տեղալ արհեստանոցներ բանալու և ուրիշ վայրերում:

Եւ բացվեցին արհեստանոցներ:

Նախ Արագածի ստորոտում գտնվող Աղզուլա գիւղը ստացաւ գործիքներ և սկսեց սովորել նոր արհեստը, իսկ յետոյ միւս գիւղերը:

Այդպիսով հիմնվեցին արհեստանոցներ նաև Ղշլաղ, Պարնիգեղ, Ղարալ գիւղերում: Պէտք է արհեստանոց բացվէր և Քէշիշքենդ գիւղում, բայց տիֆ հիւանդութիւն երևալու պատճառով գործը յետաձգվեց մի քանի ամսով:

Մի շարք ուրիշ գիւղերում ևս յարուցված է ջուլհակութեան արհեստանոցներ բանալու խնդիրը: Եւ համոզուած կարելի է ասել, որ եթէ լինէին նախնական ծախքերի համար պատրաստ նիւթական միջոցներ, կարելի կը լինէր արհեստանոցներ բանալ շատ վայրերում:

Միևնոյն ժամանակ սկսված գործը մտնում է կազմակերպչական նոր շրջանի մէջ: Համամլու գիւղի հասարակութիւնը, ցանկանալով հիմնաւորել իր սկսած ձեռնարկութիւնը և նրան ընդարձակել, կազմել է մի ընկերութիւն, որ առաջին հայ գիւղատնտեսական և տնայնագործական կազմակերպութիւնն է հայ գիւղական աշխարհում: Այդ նոր ընկերութիւնը մտադիր է կառուցանել յատուկ շինութիւն, որտեղ կարելի լինէր թէ արհեստանոցներ ունենալ, թէ պահեստ երկրագործական գործիքների և թէ մշտական գրասենեակ իր գործավարութեան համար:

Առանձին ուշադրութեան և խրախուսանքի արժանի են գիւղական այդ փորձերը և մենք կը խօսենք նրանց նպատակայարմար գործադրութեան մասին:

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երէկ, նոյեմբերի 10-ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին, Թիֆլիսի ոստիկանութեան գիւանատանը, ոստիկանապետ Ցիխոցկիյ ատրճանակի հարուածով վերջ դրեց իր կեանքին:

Ատրճանակի ձայնից պաշտօնեաները ներս վազեցին և տեսան նրան արդէն մեռած: Հանգուցեալը հանած է եղել իր համազգեստը և նստած բազկաթոռի վրա: Ինքնասպանութիւնից յետոյ նա մնացել էր նոյն դրութեան մէջ:

Սեղանի վրա թողած նամակում նա յայտնում է իր շնորհակալութիւնը ծառայակիցներին:

Իսկոյն սպանութեան տեղը ժամանեցին նահանգապետը, դատախազը և ուրիշ անձինք:

Ոստիկանապետի դիակը տարվեց իր բնակարանը:

—

Թաւրիզ, 6 նոյեմբերի

Էյն-ուդ-Դովլէի զօրքերում խլրտումներ են տիրում: Քաղցած սարվազները փախչում են Թաւրիզ: Սաթթար-խանը ֆէդայիների մի զօրախումբ է ուղարկել քաղաքից դուրս: Կօզակների դրութիւնը կրիտիկական է: («Б.»)

—

Թաւրիզ, 8 նոյեմբերի

Երէկ երեկոյեան ժամը 4 և 20 րոպէին 20 զինված յեղափոխականներ յարձակում գործեցին Դարագիզի ռուսական ուղեկալի (застава) վրա: Յարձակվողները զինաթափ արին ճանապարհի 4 պահակներին:

Ժամը 5-ին տեղի ունեցաւ երկրորդ յարձակումը, որի ժամանակ վիրաւորվեց յեղափոխականներից մէկը:

Զունենալով կեանքի ապահովութեան երաշխաւորութիւններ, կառավարիչը ընտանիքով փախաւ լեռները: Կայարանը և եղած-չեղածը մնացել են անտէր: («Հ. Գ.»)

—

Թաւրիզ, 8 նոյեմբերի

Յեղափոխականները գրաւեցին Բինաբը և Դիլմանը:

Մարաղայի ռուսները, կողոպուտներից վախենալով, բարձրացրել են ռուսական դրօշակներ.

Մի քանի զօրամասեր առաջ են շարժվում Խօյը և Մարանդը գրաւելու համար:

Ֆէդայիները կողոպտեցին մի կաթոլիկ քահանայի: («Հ. Գ.»)

—

Թաւրիզ, 9 նոյեմբերի

Երէկ կէսօրից սկսվեց ուժեղ հրացանաձգութիւն Սաթթար-խանի կողմնակիցների և Սուջայի-Նիզամի որդու ձիաւորների միջև: Երեկոյեան ժամը 6-ին վերջինս սկսեց յետ նահանջել Խօյի ուղղութեամբ:

Այսօր առաւօտից Մարանդի բնակիչները սկսեցին փախչել Թաւրիզ: Յեղափոխականները մտան քաղաքը: («Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 8 նոյեմբերի

Թաւրիզից հեռագրով տեղեկութիւն ստացվեց, որ յեղափոխականները Մարաղայում իրանց ձեռքն են ձգել երկու թնդանօթ, 600 հրացան և 400,000 փամփուշտ: («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պոլիս, 7 նոյեմբերի

«Իկդամ» հաղորդում է, որ Երզնկայում, Մուշում, Սասունում, Բայազէտում, Վանում, Սըվա-զում, Մալաթիայում, Էրզրումում և Մարաշում սով սկսվել է: («Հ. Գ.»)

—

Թէհրան, 8 նոյեմբերի

Բաղէշահում տեղի ունեցաւ հոգևորականութեան և վաճառականների նոր ժողով, ուր որոշվեց դիմել շահին և խնդրել սահմանադրութիւնը չը վերահաստատել:

Շահը պատասխանեց, որ խոստանում է մէջլիսը չը բանալ: («Հ. Գ.»)

—

Թէհրան, 7 նոյեմբերի

Շահը երբ ընդունում էր վաճառականների պատգամաւորներին, նրանցից մէկը խօսեց ի նպաստ սահմանադրութեան: Զայրացած շահը դուրս եկաւ այն սենեակից, ուր կանգնած էր պատգամաւորութիւնը:

Մեծ վէզիրը յայտնել է հոգևորականութեան կողմից եկած պատգամաւորութեանը սահմանադրութիւնը փոխելու անհրաժեշտութեան մասին: Պատգամաւորները հաւանութիւն են տուել այդ մտքին, որից յետոյ ողորմածաբար ընդունվել են շահի մօտ:

(«Кс.»)

—

Կ. Պոլիս, 6 նոյեմբերի

Պարլամենտը կը հաւաքվի դեկտեմբերի առաջին կիսին: Պօլսական ընտրութիւնների ժամանակ մահմեդականների և քրիստոնեաների միջև համաձայնութիւն չը կայացաւ:

«Թանին» լրագիրը հաղորդում է, որ Կրետէ կղզու վրա լուրջ անկարգութիւններ են սկսվել շնորհիւ այն հանգամանքի, որ յոյները յարձակւում են գործել մահմեդական գիւղերի վրա:

Անգլիական «Daily Mail» լրագրի խմբագիրը «Իկդամ» թերթի խմբագրութեանը ուղղած իր նամակով հաղորդում է տեղեկութիւններ կոնֆերէնցիայի առիթով անգլիացիների ունեցած վերաբերմունքի մասին:

Անգլիան կորականապէս հակառակ է Թիւրքական հողերի գրաւման ձգտումներին: Դարդանելի ու Բօսֆորի հարցը չի յարուցվի: Կրետէի հարցը կը վճռվի կոնֆերէնցիայից յետոյ միայն համաձայնող պետութիւնների առանձին խորհրդակցութեան մէջ: «Իկդամը» առաջարկում է գրել այդ նամակը ոսկի տառերով իբրև յիշատակ Անգլիայի՝ դէպի Թիւրքիան ունեցած վերաբերմունքի: («Кс.»)

—

Կ. Պոլիս, 9 նոյեմբերի

Պէրայում պարլամենտի ընտրութիւնների առիթով յունական փողոցային ցոյցերը շարունակվում են: Յոյն մի քանի վաճառականներ երէկ փակեցին իրանց խանութները, լսելով որ այսօր նոր մեծ ցոյցեր են տեղի ունենալու: Ձեռք են առնված զինուորական միջոցներ:

Բօլգարական պատգամաւորների 12-դ նիստում քննվեց արևելեան երկաթուղու հարցը, յետոյ վակուֆների, սահմանարական կանօնների փարոսների խնդիրները: Բ. Դրան պատուիրակները լաւատես կարծիքի են և համաձայնութիւնը հաւանական են համարում: («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պոլիս, 7 նոյեմբերի

Օսմանեան, բեռլինեան, գերմանական և անգլիական բանկերի պատգամաւորները ստորագրել են Թիւրքական 1,300,000 լիրայի փոխառութիւն բաց թողնելու պայմանները:

Թիւրքական նաւատորմի վերակազմութեան նպատակով այստեղ սպասվում է անգլիական մի ծովապետ և մի քանի օֆիցէրների գալուստը:

Թիւրքիայի, Սերբիայի և Չերնօգորիայի միջև պաշտպանողական համաձայնութիւն կայացնելու խնդիրը այստեղ արդէն վճռված բան է համարվում:

Թիւրքիան միացաւ Ռուսաստանին, Անգլիային և Ֆրանսիային՝ բօսնիական հարցը խաղաղ կերպով լուծելու նպատակով: («Кс.»)

—

Պետերբուրգ, 7 նոյեմբերի

Մակլակովը Կօմիսարժէվսկու անունից դատ է սկսում Պետերբուրգի քաղաքապետի դէմ պահանջելով իր կրած այն վնասները, որոնք առաջ են եկել Ուայլդի «Սալօմէա» պիէսայի արգելումից:

Արդարադատութեան յատուկ խորհրդակցութեան մէջ քննվել է վրբօրգեան կոչի համար դատապարտված առաջին Պետական Դումայի պատգամաւորներին փաստաբանների դասից հեռացնելու հարցը: Քուէարկութեան ժամանակ ձայները բաժանվել են: Խորհրդակցութեանը նախագահող Շչեգլօվիտօվը հեռացնելու հակառակ կարծիք է յայտնել: Դատաստանական պալատներին շրջաբերականներով առաջարկված է վրբօրգեան կոչի համար տուժած փաստաբանների դէմ խըստութիւններ չը գործադրել:

Թոյլատրված է համառուսական հանգանակութիւն սկսել Մօսկվայում Տուրգէնևի համար արձան կանգնեցնելու: («Кс.» և «Б.»)

—

Պետերբուրգ, 7 նոյեմբերի

«Рѣчь» լրագրի ասելով, ընդհանուր գործերի դեպարտամենտի վերատեսուչ Արբուզովը հրաժարվում է պաշտօնից: Նրա տեղը կը նշանակվի Կնօլը: Զեմստվային բաժնի կառավարիչ Լիտվինովի փոխարէն նշանակվելու է Խարլամովը: Գեներալ Տօլմաչովը թողնում է Օդեսան և ստանում է զինուորական բարձր պաշտօն:

Նոյեմբերի վերջերին Մօսկվայում կայանալու է առաջին անգամ թատրօնական մի ներկայացում էսպերանտօ լեզուով:

Երէկ «Նոր թատրօնում» ներկայացվել է Լէօնիդ Անդրէևի «Մեր կեանքի օրերը» («Ուսանողի սէրը») նոր պիէսան: Առանձին աջողութիւն չէ ունեցել:

Ի Պատիւ Խօմեակովի տրված բանկետին օպպօզիցիան բացակայել է: Մահմեդական ֆրակցիայի կողմից նըրան ողջունել է Տեվկելևը: Պուրիշկևիչը երեք անգամ համբուրվել է նախագահի հետ:

Պուրիշկևիչը յայտնել է, որ նա իր սուլիչը պահում էր Իզվօլսկու հանդէս գալու դէպքի համար: Միլիւկովի ճառը նրան համբերութիւնից դուրս է հանել և փչացրել իր դիտաւորութիւնը:

Մամուլը զբաղված է Պարսկաստանի հարցով:

«Свѣтъ» լրագիրը խորհուրդ է տալիս կառավարութեանը եռանդուն միջոցներ ձեռք առնել:

«Рѣчь»-ը նախազգուշացնում է, որ Ատրպատականի գրաւումը սպառնում է անգլօ-ռուսական բարեկամութեանը և Թիւրքիայի հետ բարելաւվող յարաբերութիւններին: («Кс.» և «Б.»)

—

Պետերբուրգ, 6 նոյեմբերի

Դումայի կուլուարներում նորից լուր է տարածվել Կովկասում սենատորական քննութիւն նշանակելու մասին:

Պետական Դումային առաջարկված է մի նախագիծ հողային տուրքերը աւելացնելու մասին:

Երէկ հարիւր ութսուն պատգամաւորներ բանկետով պատւել են Խօմեակովին իր վերընտրութեան համար: Պուրիշկևիչ մի ճառ է արտասանել, որտեղ շնորհակալութիւն է յայտնել նախագահին, որ նա զսպում է իր աւելորդ յափշտակութիւնները: («Кс.»)

—

Պետերբուրգ, 8 նոյեմբերի

Նախօրօք կազմած շքեղ յուղարկաւորութեամբ այսօր հողին յանձնեցին Մեծ Իշխան Ալէքսէյ Ալէքսանդրօվիչի մարմինը: («Հ. Գ.»)

—

«Б. В.» լրագրին հաղորդում են, որ, 13 ծովակալների արձակումից յետոյ, սպասվում է մի խումբ գեներալների արձակումը ևս: Այդպիսիների կազմված ցուցակի մէջ մտել են 63 անուններ:

—

Պետերբուրգ, 9 նոյեմբերի

Երէկ Բէլգրադ մեկնեց Պաշիչը:
(«Հ. Գ.»)

—

Եկատերինօսլաւ, 9 նոյեմբերի

Ֆրանսիական քաղաքացի Գալլին, կեղծ ընկելագրով ստանալով բանկից 60,000 ռուբլի, անյաթեղթով մեկնեց արտասահման: («Հ. Գ.»)

—

Վարշավա, 7 նոյեմբերի

Վախճանվեց համալսարանի պրօֆեսօր, պօլիտեխնիկումի դեկան, գիտութեանց ճեմարանի անդամ-թղթակից Վօրօնօյ: («Հ. Գ»)

—

Ռիգա, 8 նոյեմբերի

Փականը կոտրելով անյայտ անձեր կոմսուհի Միշլէնի բնակարանից յափշտակեցին 60,000 ռուբլուց աւելի գոհարեղէն և արժեթղթեր: («Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 8 նոյեմբերի

Աւստրա-արդիւնաբերական շրջանները չափազանց անհանգստացել են Թիւրքական բօյկօտից, որ հակառակ վերջին հանգստացուցիչ յայտարարութիւնների՝ օր-աւուր սաստկանում է, ընդունելով ամբողջ Թիւրքիայում աւստրիական պատերազմի սիստեմի բնաւորութիւն, պատերազմի, որ սպառնում է վերջնականապէս դուրս քշել Աւստրօ-Ունգարիային իր գլխաւոր շուկայից: Այս մտքով յայտարարութիւն արաւ աւստրօ-ունգարական արտահանման միութեան փոխ-նախագահը:

Բարօն Էրենտալը ընդունեց աւստրիական արդիւնաբերողների միութեան նախագահին, որ անցել էր բօյկօտից վնասված արդիւնաբերութեան զանազան ճիւղերի ներկայացուցիչների պատգամաւորութեան գլուխը: Միութեան նախագահը վկայեց, որ արդիւնաբերող շրջանները շատ դժգոհ են դիպլօմատիկան ազդեցութեան անաջողութիւնից և որ առևտրական աշխարհը չափազանց գրգռված է հակասական տեղեկութիւններից: Նախագահը իր ասելիքը վերջացրեց հետևեալ խօսքերով.

«Աւելի լաւ է ահարկու վախճան, քան անվերջ երկիւղ»:

Բարօն Էրենտալը մասնաւոր արաւ, որ դժուար է աջող ազդեցութիւն սպասել, քանի որ երիտասարդ-թիւրքերի դրութիւնը առանձնայատուկ դրութիւն է ներկայումս. դիպլօմատիան չը գիտէ ում հետ բանակցութիւններ սկսէ: Կառավարութիւնը պատրաստ է առաջարկել Թիւրքիային փոխադարձ հատուցումն տնտեսական և պետական-ֆինանսական հողի վրա, եթէ բօյկօտը դադարի:

Ամբողջ մամուլը քննում է յարուցված խնդիրները և նախանձախնդրութիւն է անում, որ Աւստրիան Թիւրքիային կառաջարկէ շահեկան տարիֆներ և առևտրական պայմանագիր, կը մասնակցէ Թիւրքական փոխառութեանը կամ իր վրա կառնէ Թիւրքական պետական պարտքի մի մասը: («Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 9 նոյեմբերի

«Fremdenblatt»-ը հաղորդում է, որ առևտրի մինիստրութեան մէջ երէկ տեղի ունեցաւ մի խորհրդակցութիւն աւստրիական ապրանքների դէմ յայտարարված բօյկօտի առիթով։ Մինիստրը խոստացել է աջակցել աւստրիական արդիւնաբերողներին։

«Neue Freie Presse»-ն հաղորդում է, որ Դալմացիայի բոլոր նաւահանգիստներում նաւերը լի են զօրքերով, որոնք գնալու են չերնոգորական սահմանագլուխը։ («Հ. Գ.»)

—

Չերնոգորիայում անօրինակ ոգևորութիւն է տիրում։ Ամենքն էլ վճռել են ապրել կամ մեռնել։ Այդպիսի ուրախում են կայացրել կանայք ևս։

Րիչիօթթի Գարիբալդին, իտալական նշանաւոր մարտնչողի որդին, մի հեռագիր է ուղարկել Ցետինիէ, որով խոստանում է Աւստրիայի հետ պատերազմելու դէպքում իտալական 20 հազար կամաւորներով օգնութեան հասնել Չերնոգորիային։ («Р. У.»)

—

Բելգրադ, 8 նոյեմբերի

Հրատարակվեց կառավարական հաղորդագրութիւն, որ հերքում է այն տեղեկութիւնը, թէ Սերբիայի և Թիւրքիայի միջև պատերազմական դաշնագրութիւն է կապվել։ Սերբիան բնաւ ցանկութիւն չունի գրաւել Սանջակը կամ թիւրքական հողի որևէ մի այլ մասը։ («Հ. Գ.»)

—

Բելգրադ, 8 նոյեմբերի

Բաւլի շրջանում կամաւորների շարքերն են մտել բազմաթիւ կանայք։ Նրանց բաժանել են զէնքեր և վարժեցնում են օֆիցէրների ղեկավարութեամբ։ («Kc.»)

—

Պարիզ, 9 նոյեմբերի

Ցերեկով եկան շվէդական թագաւորը և թագուհին և դիմաւորվեցին Ֆալիէրից և մինիստրներից։ («Հ. Գ.»)

—

Վաշինգտօն, 9 նոյեմբերի

Յանկօսի ամերիկական գեներալհիւպատոս Մարտինը յայտնեց պետական դեպարտամենտին, որ Եանցզիցզեանի ափերում ապստամբութիւն է ծագել, որի պատճառը յայտնի չէ։ («Հ. Գ.»)

—

Հռոմ, 8 նոյեմբերի

Յունական թագաւորը ունկնդրութեան ընդունեց Տիտտօնիին։ («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 8 նոյեմբերի

Համայնքների պալատը երրորդ ընթերցումով ընդունեց խմիչքեղէնների հաստատութիւններ բանալու համար վկայականներ տալու օրինագիծը։ («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 6 նոյեմբերի

Լուրերին նայելով, Վիլհէլմ կայսրի ինտերվիւի պատճէնը, որ պատրաստված էր Նիւ-Եօրկի թերթերից մէկում տպագրելու համար, բայց վերջին վայրկեանին յետ էր գնված գերմանական կառավարութեան կարգադրութեամբ, ներկայումս գտնվում է Լօնդօնում։ Օտար երկիրներից լրագիրների գործակալները եկել են այստեղ այդ ուշագրաւ փաստաթուղթը գնելու նպատակով։ Անգլիական իշխանութիւնները աշխատում են նրա գնելու առաջն առնել, երկիւղ կրելով նոր սկանդալից։ Այդ ինտերվիւի մէջ կան շատ խիստ արտայայտված տեղեր ուղղված օտարերկրեայ բարձր անձանց հասցէին։ («Kc.»)

—

Լօնդօն, 8 նոյեմբերի

Բէյտէրի գործակալութեանը հաղորդում են Պէկինից, որ այժմ աւելի և աւելի պարզվում է, որ պրինց Չուն իր ձեռքն է ձգում պետական գործերի ղեկավարութիւնը և թոյլ չէ տալիս կայսրուհուն՝ գերագոյն խորհրդին որևէ միջամտութիւն անել։ Գերագոյն խորհրդի հետ յարաբերութիւն պահպանելու եղանակը օր աւուր վճռական է դառնում. պրինցը խորհրդին հաղորդում է իր վճիռները միայն հրամանների ձևով։ («Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 8 նոյեմբերի

Լանդտագում, պատասխանելով Վեստֆալիայի՝ հանքային կատաստրօֆայի մասին ուղղված հարցապնդման, առևտրի մինիստր Դելբրիւկը յայտնեց, որ փլատակածներին փրկելու համար ամեն բան արված էր. կենդանի մնացած բանւորներից և ոչ մինը չէ թաղվել հանքում. հանքային վարչութիւնը կանգնած է իր իսկական բարձրութեան վրա, սակայն պայթուցիկ գազի դէմ ոչ մի ճիշտ նախազգուշական միջոց չը կայ։ («Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 8 նոյեմբերի

Պետական ֆինանսների բարենորոգումը քննելու ժամանակ, րէյխստագում, բարօն Րիխտհօֆէնը պահպանողական կուսակցութեան անունից յայտնեց, որ ընդհանուր առմամբ նոր հարկերը ընդունելի են, սակայն պէտք է մերժել ժառանգութեան վրա դրված հարկը։

Սօցիալ-դեմօկրատ Գէյշէր պարսաւանք յայտնեց այն առիթով, որ պետական կանցլերը երէկ իր ճառի մէջ չը շօշափեց իր՝ կայսրի հետ ունեցած խօսակցութիւնը, որովհետև անձնական րէժիմը մեծ վտանգ է յարուցանում պետական ֆինանսների համար։ («Հ. Գ.»)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱԹ. ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

—

Կիրակի, նոյեմբերի 9-ին, ցերեկվայ ժամը 2-ին, Թիֆլիսի թեմի առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոս Սաթունեանը, իր հետ ունենալով պ. պ. Մինաս Չերազին և Ս. Յարութիւնեանին, ներկայացաւ Կովկասի Փոխարքայ կոմս Վօրօնցով-Դաշկովին և յանձնեց ամենայն հայոց կաթողիկոսի ընտրութեան վերաբերեալ պաշտօնագրերը։ Սրբազանը բարի գալուստ մաղթեց կոմսին էջմիածնի միաբանութեան, հայ հոգևորականութեան և ժողովրդի կողմից, ցանկանալով աւելի ևս արդիւնաւէտ գործունէութիւն յօգուտ Կովկասի։ Կոմսը շնորհակալութիւնը յայտնեց, մի քանի տեղեկութիւններ հարցրեց Իզմիրլեան պատրիարքի և Եղիշէ եպիսկոպոս Դուրեանի մասին և յայտնեց, որ կաշխատէ շուտով ներկայացնել Նորին Մեծութիւն Կայսրին, որից է կախված հաստատութիւնը, ընտրութեան արդիւնքը, իսկ իր կողմից ևս ամեն ջանք գործ կը դնէ, որ հայ ժողովրդի ցանկութիւնը կատարվի։ Ապա պ. Մինաս Չերազ, ֆրանսերէն դիմելով կոմսին, ասաց. «Ձերդ պայծառափայլութիւն. Էջմիածնի կաթողիկոսական ընտրողական ժողովի կողմից, որին մասնակցում էին Ռուսաստանից, Թիւրքիայից, Պարսկաստանից և այլ երկիրներից եկած պատգամաւորներ, ներկայացնելով ձեզ ընտրութեան արդիւնքը, որով սրբազան Մատթէոս արքեպիսկոպոս Իզմիրլեան, Կ. Պոլսի այժմեան պատրիարքը, ընտրված է առաջին կանդիդատ ի գահ հայրապետութեան ամենայն հայոց, իսկ սրբազան Եղիշէ եպիսկոպոս Դուրեան երկրորդ կանդիդատ, ես իմ և իմ ընկերակիցների կողմից սրտագին պարտաւորութիւն եմ համարում անկեղծ շնորհակալութիւններ մատուցանել կայսերական կառավարութեանը ի դէմս ձեր պայծառափայլութեան, որ մենք ամենայն ազատութեամբ կարողացանք մեր խղճմտանքի համաձայն ընտրել հայ եկեղեցու պետ, և լիայոյս ենք, որ հայ ժողովրդի միահամուռ արտայայտած ցանկութիւնը կիրառագործվի։ Աշխարհիս ամեն կողմ սփռված հայերին յայտնի են ձեր արդարասէր ուղղութիւնը և առ հայ ժողովուրդը տածած բարեսէր զգացմունքները»։ Փոխարքան իր շնորհակալութիւնը յայտնեց այս խօսքերի առիթով և նորից ապահովացրեց, որ իր կողմից ամեն ջանք գործ կը դնէ շտապեցնել կաթողիկոսի հաստատութիւնը։

Ապա տեղի ունեցաւ մասնաւոր խօսակցութիւն, որին մասնակցեց և կոմսուհին՝ Փոխարքայի ամուսինը ֆրանսերէն։

Ամբողջ ունկնդրութիւնը տևեց կէս ժամ։

ՏՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

(Սեփ. թղթ.)

—

Կարս, 8 նոյեմբերի

Ամսիս 2-ին, 3-ին և 4-ին գիշեր-ցերեկ երկինքը միալար ձիւնեց։ Վաճառականները սկսեցին վառել դեռ հոկտ. 17-ից։ Ճիշտ վեց ամիս մեզ համար կատարեալ ձմեռ է։ Անտանելի է նրանց դրութիւնը, որոնք միայն ամառը գործ ունեն, իսկ ձմեռը վեց ամիս անգործ մնացած՝ պիտի ուտեն։ Այժմ մեր քաղաքը ամենամաքուր դրութեան մէջ է, որովհետև ձիւնը ծածկեց ամեն կեղտոտութիւն։ Սրանից յետոյ, մանաւանդ կենտրօնից հեռու թաղերում, տներից դուրս կը թափեն ամեն տեսակ կեղտոտութիւններ ուղղակի փողոցի միջին, դռների առաջ, և ձիւնով կը ծածկեն։ Իսկ գարնան գալուս, ձիւները հալվելիս, հրապարակ են գալիս մի քանի ամսվայ աղբակոյտերը իրանց անտանելի գարշահոտութեամբ։

1907 թ. մարտի 28-ին վախճանվեց 75 տարեկան հասակում Մելքիսեդէկ ա.-ք. Մանուկեանց 40 տարի հայոց և ռուսաց դպրոցներում ուսուցչութեան պաշտօն վարելուց յետոյ։

Եկեղեցական օրէնքով, մի ամբողջ տարի հանգուցեալի ծխերից գոյացած արդիւնքի մի որոշ մասը՝ հովւող քահանաները պարտաւոր են հոգ. կառավարութեան միջոցով հասցնել հանգուցեալի ընտանիքին։

Բայց ահա անցել է մի տարի ութ ամիս, դեռ ևս հաշիւ չեն տուել, թէ ո՞ր քահանան ինչ է ստացել հանգուցեալի ծխերից։ Փաստ է այն, որ ուրիշի սեփականութիւնը անյայտանում է հոգ. կառավարութեան և հովւող քահանաների մէջ։

Կարսեցի

Սաղախլօ (Բորչ. գաւ.), 9 նոյ.

Սողոմոնի և Յակոբի աւազակային խումբը ժողովրդի համար պատիժ էր դարձել. բազմաթիւ գիւղեր էկզեկուցիայի ենթարկվեցին, շատ մարդիկ աքսորվեցին, կանայք և օրիորդներ բռնաբարվեցին. այժմ, ինչպէս իմացայ ստոյգ աղբիւրներից, աւազակային խմբապետ Սողոմոնը սպանվել է հետևեալ պարագաներում։ Սողոմոնը և Յակոբը Թիֆլիսից վերադառնալիս երկաթուղիում միմեանցից անջատվում են. Սողոմոնը գնում է իր ազգական Ճօճկանայ ծերունի խոզարածի մօտ և խնդրում է, որ իր համար միս խորովէ, որովհետև շատ քաղցած է. խոզարածը լաւ կերակրում է, որից յետոյ Սողոմոնը քնում է. քնած ժամանակ խոզարածը վերցնում է կացինը և գլուխը ջախջախում է։ Ծերունի խոզարածը կամենում է ընկերոջ՝ Յակոբին ևս սպանել, և երբ վերջինս գալիս է Սողոմոնից տեղեկութիւն պահանջելու, խոզարածը պատասխանում է. «Դեռ չէ եկել, նստիր, միս խորովեմ, կեր»։ Բայց Յակոբը չէ մնում, գնում է ասելով՝ «Ես այս-ինչ տեղը կը լինեմ, թող Սողոմոնը այնտեղ գայ»։

Գիւղերում մեծ քանակութեամբ ձիւն եկաւ, որը որոշ չափով գիւղացիներին և մնաց և օգնեց։ Վարի մի մասը մնաց, տաւարի և ոչխարի տեղը բաւականին նեղացաւ։

Մելքիսեդէկ ք.

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

—

Մօսկվա, 21 հոկտեմբերի

Ամսիս 9-ին կայացաւ առևտրական ինստիտուտի կովկասցի ուսանողներիս ընդհանուր ժողովը՝ կովկասեան ուսանողական հայրենակցութիւն (землячество) հիմնելու համար։ Պէտք է ասել, որ այդպիսի հայրենակցութիւն անցեալ տարի հիմնվել էր մեզ մօտ, ինստիտուտում, բայց ինչ-ինչ պատճառներով նա անկարող եղաւ իր գործունէութեան սահմանները ընդարձակել, շօշափելի գործեր անել։ Անցեալ տարի հայրենակցութեան անդամները, շատ չնչին բացառութեամբ, ոչ մի ակտիվ մասնակցութիւն չունեցան ուսանողական գործերի մէջ. բաւական է յիշել, որ ամբողջ ուսումնական տարվայ ընթացքում 8 ր. 25 կ. անդամավճար է ստացվել։ Բացի այդ, հայրենակցութեան վարչութեան անդամները, որ սկզբում 5 հոգի էին, համարեա թէ հեռացան գործունէութեան ասպարէզից և հրապարակի վրա մնացին 2 հոգի—ես և մի ռուս ընկեր։ Չը նայած այս բոլորին, չը նայած որ մեր ուսանող-ընկերները անցեալ տարի ինդիֆերենտ վերաբերմունք էին ցոյց տուել դէպի հայրենակցութիւնը, բայց և այնպէս վերջինս որոշ բան արել է, որի վրա կանգ առնել այժմ, դժբաղդաբար, չեմ կարող։ Ես կանցնեմ ամսիս 9-ի ժողովին։

Հետևողական լինելու համար նկատենք, որ նախավերջին ժողովում ընտրվել էր մի յանձնաժողով՝ կանօնադրութիւն կազմելու համար։ Յանձնաժողովի մէջ մտան ընկերներ Бакинецъ, Григорьевъ (ռուսներ) և տողերիս գրողը։ Յանձնաժողովի մի նիստում, որին ներկայ էինք Бакинецъ և ես, կարելի եղաւ մշակել մի փոքրիկ կանօնադրութիւն, որ քննվեց ներկայ ժողովում և շատ աննշան փոփոխութիւններով հաստատվեց ընդհանուր ժողովի կողմից, որին ներկայ էին 32 հոգի։

Մենք աւելորդ չենք համարում համառօտակի ծանօթացնել մեր ընթերցողին կանօնադրութեան գլխաւոր կէտերի հետ։

Մօսկվայի առևտրական ինստիտուտի կովկասեան հայրենակցութիւնն իրան նպատակ է ընտրել նիւթական և բարոյական աջակցութիւն ցոյց տալ իր անդամներին։ Հայրենակցութեան անդամ կարող է լինել ամեն մի ուսանող, եթէ նրա մշտական բնակատեղին Կովկասն է և եթէ անդամ գրվելիս, բացի ամսական 25 կոպ., կը մուծէ նաև միանուագ 50 կոպ. (կանօն. մասն III, § 1)։ Հայրենակցութիւնը պատւաւոր անդամ ընտրում է նրան, որը բացառիկ աջակցութիւն է ցոյց տուել հայրենակցութեանը, լինի այդ աջակցութիւնը նիւթական թէ բարոյական, իր անդամների թէ դրսի մարդկանց կողմից։ Անդամներ չեն կարող լինել նրանք, որոնք ընկերական դատի տակ լինելով՝ չեն արդարացված դատարանի կողմից (կանօն. մասն II, § 4)։

Հայրենակցութիւնն իր չքաւոր անդամներին նպաստ տալիս է միանուագ կամ երկար ժամանակով։ Նպաստը տրվում է որոշ ժամանակով, ընդհանուր ժողովի վճռով, փոխարինաբար։ Բացառիկ դէպքերում նպաստը տրվում է վարչութեան կողմից, եթէ նպաստի քանակը ամսական 25 րուբլուց աւելի չէ (կանօն. մասն I-ին § 3)։

Հայրենակցութեան բարոյական աջակցութիւնը կայանում է նրանում, որ նա բերել է տալիս թերթեր և գրքեր հայերէն, վրացերէն, ռուսերէն և ուրիշ լեզուներով. յետոյ նա բանալու է գրադարան-ընթերցարան, կազմակերպելու է դասախօսութիւններ, ռեֆերատներ և այլն (կանօն. մասն I § 4)։

Հայրենակցութեան միջոցներն են՝ անդամավճարները, դասախօսութիւններից, ռեֆերատներից և երեկոյթներից ստացված արդիւնքները, նուիրատուութիւններն և այլն։ Միջոցները ծախսվելու են հետևեալ կերպով. հիմնական դրամագլուխ—20 %, կուլտուրա-կրթական նպատակների—20 %, իսկ ընթացիկ ծախքերը կազմում են 60 % (կանօն. մասն III, §§ 1—4)։

Այս բոլորից յետոյ մնում է յիշել, որ վարչութեան անդամների թիւը 5 է, իսկ վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամների թիւը 3։ Այդ երկու մարմինները ընտրվում են կէս տարով, որոնք պարտաւոր են իրանց գործունէութեան մասին հաշիւ ներկայացնել ընդհանուր ժողովին (կանօն. մասն IV, §§ 1 և 6)։

Տեղի սղութեան պատճառով մենք անկարող ենք մանրամասն կանգ առնել կանօնադրութեան բոլոր կէտերի վրա առանձին-առանձին։ Այսքանը բաւական համարելով, մենք մի քանի խօսք կասենք վարչութեան անդամների մասին և այնուհետև վերջ կը տանք մեր գրութեանը։

Վարչութեան անդամների համար առաջ քաշվեց գրեթէ ժողովի մի խոշոր մասի թեկնածութիւնը։ Թեկնածուներից մի մասը հրաժարվեց քուէարկվելուց, այնպէս որ հրապարակի վրա մնացին 9 հոգի։ Գաղտնի քուէարկութիւնը տուեց հետևեալ արդիւնքը. Бакинецъ ստացաւ 23 ձայն, Շախ—21 ձ., Խամիշվիլի և Նազարեան—17-ական ձայներ և Григорьевъ—15 ձայն։ Վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամներ ընտրվեցին՝ Մարգարեան (19 ձայն), Խզմալեան և Ակօեվ (14-ական ձայներ)։ Գանձապահ ընտրվեց Լազօ։ Վերջինս քուէարկվում էր նաև վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամութեան համար, որը երկու պաշտօնի համար ստացաւ ընդամենը 23 ձայն։ Եւ որովհետև նա գանձապահութեան համար ստացել էր 10 ձայն (32 ձայնից) միայն, ուստի նա չէր կարող ամբողջ ժողովի ընտրեալն համարվել, ուրեմն և պէտք է նրա ընտրութիւնը ապօրինի համարել։ Նա թիւրիմացութեամբ է ընտրվել։ Իմ տեսակէտից հարկաւոր է նոր ընտրութիւն կայացնել, բեկանելով գանձապահի ընտրութիւնը։

Ոսկու-Ջօն

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Հեռագրով)

—

12-րդ և 13-րդ նիստում քննութեան խնդիրը կրկին նոյեմբերի 9-ի օրէնքն է։

Միլիւկովի իմաստալից ճառից յետոյ հանդէս է գալիս հոկտեմբերեանների կողմից Իշխ. Գօլիցին և առարկելով Միլիւկովի ասածների դէմ, յարձակվում է նրա վրա մի քանի ո՛չ պարլամենտական դարձուածքներով։

Այնուհետև, մի քանի ճառախօսներից յետոյ, ամբիօն է բարձրանում ներքին գործերի մինիստրի օգնական Լիկօշինը, որ արտասանում է բաւական երկար մի ճառ։

Լիկօշինը ջանում է մէկիկ-մէկիկ հերքել հռետօրներից մի քանիսի արած նկատողութիւններն այս կամ այն խնդրի վերաբերութեամբ և պարզում է կառավարութեան ագրարային քաղաքականութիւնը։

Իր երկար ճառը մինիստրի օգնականը աւարտում է այս խօսքերով. «Գիտակցելով ամբողջ դժուարութիւնը այն նպատակի, որպիսին իր վրա է վերցրել կառավարութիւնը գիւղացիական հողային բարեկարգութեան մէջ, նա հաստատապէս համոզված է, որ այն հիմնական սկզբունքը, որով նա ղեկավարվում է իր հողային բարեկարգութեան գործունէութեան մէջ,—մի սկզբունք, որ հիմնաւորված է առ ռուսաց գիւղացիութեան պետական ողջամտութիւնը, նրա ստեղծագործական-արարչական ոյժը, նրա կուլտուրական և կատարելագործման ընդունակութիւնը եղած խորագոյն հաւատի վրա, որ այդ սկզբունքը և նրա ընտրած ուղին ճշմարիտ է, որ, ընթանալով միմիայն այդ ուղիով, կարելի է գիւղացիութեանը երջանկութեան և բարգաւաճման հասցնել»։

(Ծափահարութիւն աջակողմում և կենտրօնում)։ («Հ. Գ.»)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

◆ Ինչպէս արդէն յայտնի է մամուլի մէջ երևացած տեղեկութիւններից, կառավարութիւնը ներկայացրել է մի օրինագիծ, որի համաձայն պահանջվում է յատկացնել 4½ միլիօն րուբլի եկեղեցական-ծխական դպրոցների համար։ Այդ առիթով 50 գիւղացիների ստորագրութեամբ ներկայացվում է Պետական Դումային հետևեալ յայտարարութիւնը. «Մենք, գիւղացիներս, դիտելով ամենայն օր եկեղեցական-ծխական դպրոցների կեանքը, չենք կարող մեր բացասական վերաբերմունքը չարտայայտել դէպի նրանց, որովհետև, մեր կարծիքով, նրանք ծառայում են ոչ այնքան ժողովրդական կրթութեան գործին, որքան այդ դպրոցների կառավարիչների նիւթական և ծառայութեան շահերին,—այդ պատճառով մենք այդ օրինագիծը մասնաժողովին յանձնելուն հակառակ ենք, համարելով նրան ոչ ցանկալի»։ Ծայրայեղ աջակողմեան պատգամաւորները համաձայնվել են ստորագրել այդ յայտարարութեանը այն պայմանով միայն, եթէ նրան կը ստորագրեն բացառապէս գիւղացիներ։ («Р. У.»)

◆ Սօցիալ-դեմօկրատների ֆրակցիայի վերջին նիստում Ա. Մ. Կօլիւբակինին Դումայի անդամութիւնից հեռացնելու հարցի առիթով որոշված է հանդէս գալ Դումայում և պարզել գործի քաղաքական էութիւնը՝ մատնանշելով Դումայի մեծամասնութեան կողմից, յանուն կուսակցական ինչ-որ դիտումների, պատգամաւորի անձի անձեռնմխելիութեան սկզբունքի ոտնահարումը։

Ձախակողմեանների ու հոկտեմբերեանների նիստերում որոշված է Ա. Մ. Կօլիւբակինի հարցը յանձնել պարլամենտական մասնաժողովի քննութեան։

(«Рѣчь»)

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ Լ. Ն. ՏՕԼՍՏՕՅԻ ՄՕՏ

—

«Р. Сл.» լրագրի ասելով, հոկտեմբերի 28-ին Մօսկվայի համալսարանի ուսանող Րուսօվը իր ընկերոջ հետ միասին Եասնայա Պօլեանա տարաւ ուսանողների ուղերձը Լ. Ն. Տօլստօյին մատուցանելու։

Հոկտեմբերի 29-ին, ժամը 9-ին, ուսանողներին հրաւիրեցին սուրճ խմելու։

Սուրճի ժամանակ Տատիանա Լվօվնան պատմում է Լ. Ն.-ի առողջութեան մասին։

— Նախորդ օրը նա իրան շատ վատ էր զգում։ Ամբողջ օրը պառկած էր անկողնում, չը կարողացաւ աշխատել, ոչինչ չը կերաւ։ Այսօր նա դարձեալ աշխատում է։ Ասում է, որ ապրելու ժամանակամիջոցը կարճացել է։ Վախենում է, որ չը կարողանայ աւարտել այն բոլորը, ինչ որ կուզենար ասել մարդկանց։

Նրբանցքում լսվեցին արագ քայլեր, և սեղանատուն մտաւ ինքը Լեվ Նիկօլայեվիչը։ Նրա տեսքը այնքան է կայտառ և առողջ, որ մարդ չէ ուզում հաւատալ նրա հիւանդութեան մասին տարածված պատմուածքներին, չէ ուզում հաւատալ, որ նա արդէն իննսուներեակն է թևակոխում։

— Շնորհակալութիւն յայտնեցէք ձեր ընկերներին։ Ես դեռ ևս չեմ կարդացել ձեր ուղերձը, բայց հաւատացած եմ, որ դուք այնտեղ գրում էք շատ այնպիսի գովասանքներ, որոնց ես արժանի չեմ։ Գրեցէք խօսենք։

Լեվ Նիկօլայեվիչը հետաքրքրվում է՝ թէ ինչով է զբաղված այժմ երիտասարդութիւնը։

— Այդ լաւ է, որ քաղաքականութիւնը դադարել է համալսարանում։ Հարկաւոր չէ բռնութիւն գործ դնել մարդկանց վրա։ Իսկ քաղաքականութիւնը, ինչ ձևով էլ նա արտայայտվելու լինէր, միշտ իր մէջ պարունակում է մի մարդու ցանկութիւնը՝ ստորադրել իրան միւս մարդկանց կամքը։ Ինչպիսի՜ գեղարուեստներով, ինչպիսի գրականութեամբ են ամենից աւելի զբաղվում ուսանողները։ Լաւ չէ ներկայ գրականութիւնը։ Չափից դուրս է արդէն նրա մէջ ինքնավստահութիւնը։ Մանազիտանում է մարդ որևէ մի բանում և արդէն կարծում է, որ կարող է ամեն տեսակ հարցեր վճռել։ Այդ ինքնավստահութիւնը ստեղծել է անչափ բազմաթիւ անմտածված աշխատութիւններ։ Նրանք հեղեղել են գրական շուկան։

— Ես բարձր կրթութիւնը հասկանում եմ ո՛չ թէ համալսարանական դասընթացքը անպատճառ անցնելու իմաստով,—շարունակեց Լ. Ն.—կան շատ գրքեր, որոնցով մարդս կարող է սովորել։ Կան խելացի մարդիկ, որոնց հետ նա, որևէ դէպքում, կարող է խորհուրդ անել։ Եւ կարելի է անհամեմատ աւելի լաւ սովորել առանց ձեր համալսարանի։

Այնուհետև Լեվ Նիկօլայեվիչը չափազանց խիստ կերպով խօսեց Բալկանեան թերակղզու վրա տեղի ունեցող վերջին դէպքերի առիթով, և մասնաւորապէս Բօսնիան և Հերցեգովինան Աւստրիայի կողմից յափշտակվելու մասին։

— Դա ինչ-որ աւազակների մի խումբ է,—ասում է նա, ի միջի այլոց, և Աւստրիայի հասցէին։—Արդէն ստեղծվել է իր սեփական ժարգօնը. աննեկսիա, կօմպենսացիա և այլն։ Մի սերբուհի ինձ նամակ է ուղարկել։ Հարցնում է ինչ անել այսուհետև։ Ես իսկոյն կը գրեմ նրան պատասխանը։ Թող սերբերը հանգիստ կերպով պաշտպանեն իրանց աշխատանքով։ Հարկաւոր չէ նոր արիւնհեղութեան դիմել։

Այդ պատասխանի մէջ նա ամփոփում է իր կրօնական տեսակէտը՝ «սիրոյ օրէնքը և բռնութեան օրէնքը»։

Ցերեկվայ ժամը 12-ին ուսանողները հեռացել են Եասնայա Պօլեանայից։ Ուղևորվելուց առաջ Լ. Ն. կանչել է նրանց իր առանձնասենեակը։

Այս անգամ խօսակցութեան նիւթը եղել է դեկադենտների մասին և ապա Արցիբաշեվի «Սանին» վէպի մասին։

— Փուշէ ես ծերացել եմ արդէն։ Բայց ես չեմ հասկանում դեկադենտներին։

«Սանինի» մասին Լ. Ն. հետևեալ կարծիքն է յայտնել.

— Արցիբաշեվը իր «Սանինով» մտածում էր ինչ-որ նոր գիւտ անել։ Հասարակութիւնը հաւատաց նրան։ Մինչդեռ՝ դեռ ևս հին ժամանակներում կային էպիկուրացի-Սանիններ։

Հրաժեշտին Լ. Ն., Րուսօվի խնդրանօք, տուել է իր լուսանկարը սեփական մակագրութեամբ՝ «Մօսկվայի ուսանողութեանը»։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Կիրակի, նոյեմբերի 9-ին, Վանքի աւագ եկեղեցում, Վրաստանի և Իմերէթի առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոս Սա-

Թունեան հայ հոգեւորականութեան հետ համադիսաւոր հոգեհանգիստ կատարեց հանգուցեալ Մեծ Իշխան Ալէքսէյ Ալէքսանդրովիչի յիշատակին: Հոգեհանգստից յետոյ կատարվեց գոհաբանական մաղթանք Թագաւոր Կայսրի և ամբողջ Թագաւորական Տան առողջութեան և երկարակեցութեան համար:

✦ 1909—1911 թ. Կովկասի գիւղական [illegible] Կովկասի Փոխարքայի կողմից: Ընդհանուր ծախքերը հաշւած է 5,956,908 րուբլի [illegible]:

✦ Ներքին գործերի մինիստրութիւնը [illegible] Կովկասի Փոխարքային [illegible] 1,179,832 ռ. 6 կ. [illegible] 43 կ. [illegible] 25,236 [illegible] 36,087 ռ. 48 կ. [illegible] 1,215,979 ռ. 54 կ.

✦ Այսօր, երեկոյեան ժամը 7-ին, կովկասագիտական [illegible] Ադոլֆ Դիրր [illegible]

✦ Արշակ Զօհրաբեան [illegible] Այժմ Թիֆլիսում մեզ մօտ հիւր են Մինաս Ձերազ և դոկտ. Տաղաւարեան, որոնք կը մնան դարձեալ մի քանի օր:

✦ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը ներկայումս բանակցութիւններ է վարում 6-րդ քաղաքամասի անատէրերից մի քանիսի հետ քաղաքի հաշւով մի հողաբաժին ձեռք բերելու մասին, որի վրա հաստատվելու է տարրական դպրոց մանկական օրիորդների համար:

✦ Կովկասի Նախկին կառավարչապետ Շերեմետիեւի այրին միջնորդութիւն է յարուցել, որ Երեւանի նահանգում հաստատվի գորգագործութեան արհեստանոց:

✦ Այսօր դումայական ֆինանսական մասնաժողովը կը քննէ Արամեան հիւանդանոցը կահաւորելու համար պահանջվող ծախքերի նախահաշիւը:

✦ Թիֆլիսի դումայական այն մասնաժողովը, որին պաշտօն է տրված հսկելու էլեքտրաքարշի կանոնաւոր երթեւեկութեան վրա, դիմել է էլեքտրաքարշի վարչութեան և խնդրել է հարբած ծառայողներին թոյլ չը տալ աշխատելու:

✦ Նոր-Հոլլանդիա կոչված թաղամասի բնակիչները խնդրում են քաղաքային վարչութիւնից հասարակական պարտէզ հաստատել իրանց մօտ, որի համար նրանք կը յատկացնեն հարկաւոր տարածութեամբ հողաբաժին:

✦ Մօտ օրերս իր գործունէութիւնը վերսկսեց Մետեխի բանտին կից գտնվող տպարանը: Տպարանի անհրաժեշտ ծախքերը հոգալու համար պետական գանձարանը յատկացրել է 3000 րուբլի:

✦ Քաղաքում խոզի միս վաճառողները սակագին չը լինելու պատճառով կամայականութեամբ ծախում են փութը 20—22 կոպէկ: Նկատի առնելով այդ հանգամանքը, քաղաքային վարչութիւնը շուտով մի սակագին էլ կորոշէ խոզի մսի համար, նախօրօք տեղեկութիւններ վերցնելով առեւտրա-արհեստական իր գործակալներից:

✦ Մ. Զէնգինովը դիմել է Կովկասի Փոխարքային մի խնդրագրով, որով խնդրում է պաշտպանել իր՝ երկրագործութեան մինիստրութեան առաջ միջնորդութիւնը, որի համաձայն նրան կապալով, 75 տարով, տրվելու են Սօչիի մօտերը գտնվող հանքային աղբիւրները՝ նրանց մօտ կուրորտ հիմնելու համար:

✦ Թիֆլիսի նահանգապետն առաջարկել է քաղաքագլխին կարգադրել, որպէսզի բոլոր թոնիրներում և փուռերում, նաև մսի խանութներում պարտաւորապէս միշտ կախված լինեն սակագները աչքի ընկնող տեղում:

✦ Թիֆլիսի արքունական պալատի կառավարիչ Օստրովսկին մեկնել է նահանգի այլևայլ տեղերը ննթակայ հաստատութիւնների գործերը քննելու համար:

✦ Թիֆլիսի հեռաւոր Սաբուրթալօ թաղի բնակիչները սրանից մի քանի ժամանակ առաջ խնդրագրով միջնորդեցին նահանգապետի առաջ՝ իրանց տեղը միացնել քաղաքին: Այս միջնորդութիւնը նահանգապետը ուղարկեց քաղաքային վարչութեանը, որը ներկայացուցիչներ հրաւիրեց սաբուրթալօցիների կողմից բանակցութիւններ վարելու՝ թէ ձրի արդեօք պէտք է հոգալ հարկաւոր ծախքերը: Մինչև միջնորդագիրը կը շրջէր քաղաքային վարչութեան գիւանատներում, մինչև կը կանչվէին սաբուրթալօցիների պատգամաւորները, միջնորդագիրը ստորագրողներից մի քանիսը մեռան, իսկ այդ տեղում մտցրին շինական վարչութիւն: Այժմ սաբուրթալօցիների ներկայացուցիչները յայտնել են քաղաքային վարչութեան, որ այդ հարցը նրանք կրկին առաջարկելու են շինական ժողովի քննութեանը:

✦ Ալէքսանդրօպոլի քաղաքագլուխը վերջերս դիմել է Կովկասի Փոխարքային մի զեկուցագրով, որով խնդրում է ընթացք տալ Ալէքսանդրօպոլի քաղաքային վարչութեան միջնորդութեանը՝ 50,000 րուբլի պետական գանձարանից ձրիաբար բաց թողնելու յունիսի 3-ի ջրհեղեղից փչացած ազգաբնակութեան ամենաաղքատ մասին բաժանելու համար: Սկզբնական միջնորդութիւնը այս խնդրի առթիւ, ինչպէս յայտնի է, թողնվեց անուշադիր:

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

✦ Երէկ, նոյեմբերի 10-ին, նահանգական բանտի բակում կախեցին զինւորական-նահանգական դատարանի վճռով Մամեդ-Ալի Թաղի-օղլուն:

✦ Թիֆլիսի ժամ.-գեներալ-նահանգապետի կարգադրութեամբ Քութայիսի գաւ. բնակիչ Սավերիօն Տօգօնիձէն, Արշակ Բագինով, Լու Խէլաշվիլի, Նոր-բայազէտցի Խաչատուր Իսպիրեանց, Գէորգ Պուրտօեանց Յովհաննէս Օվթեան, Գիւլաբ Օհանեան և Կարապետ Նազարեանց, իբրև վտանգաւոր անձեր հասարակական հանգստութեան համար, աքսորվում են գեներալ-նահանգապետութեան սահմաններից զինւորական դրութեան ամբողջ ժամանակամիջոցում:

✦ Թիֆլիսի ժամ. գեներալ-նահանգապետի որոշմամբ էլեքտրաքարշի վագոնավար Եղիշէ Մարուքեանը երթեւեկութեան պարտաւոր կանոնները խախտելու համար ենթարկվում է 25 րուբլի տուգանքի:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

✦ Բարձրագոյն ուկազը ազատ ունկնդրուհիներին համալսարաններում թոյլ տալու համար, ինչպէս պարզվում է, տեղի է ունեցել առանց ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր Շվարցի գիտութեան: Վերջինս առաջին անգամ լրագիրներից իմանալով այդ բանը, իսկոյն և եթ հրաժարական տուեց, բայց Պ. Ա. Ստօլիպինը, ինչպէս ասում են, ամեն միջոց ձեռք է առել, որպէսզի Շվարցը մնայ իր պաշտօնում:

✦ Մօսկվայի Սօկօլնիչեսկայա հիւանդանոցի վարչութիւնը կարգադրել է, որպէսզի հիւանդների սեղանից աւելացած մնացորդները անմիջական վերադարձնեն խոհանոց... առանց նոյնիսկ բացառութիւն անելու տարափոխիկ հիւանդներին: («Б. В.»)

✦ «Berl. Tagebl.» լրագրի Պետերբուրգի թղթակիցը պատմում է, որ Պետերբուրգի հասարակական բարձր խաւերում մեծ հետաքրքրութիւն է զարթեցնում գուշակութիւններ անող մի ինչ-որ Միլլերի սէանսները: Գուշակութիւններ անելու նպատակով կանչված լինելով բարձրաստիճան մի անձի սալօնը, նա յայտնել է, որ գարնանը Բալկաններում պատերազմ կը բռնկվի, և Պարսկաստանի պատճառով Անգլիայի ու Գերմանիայի միջև աղէտ կը պատահի: Միլլերը, բացի դրանից, իր մարգարէութիւնների միւս մասը գրել է թղթի վրա և յանձնել փակ ծրարի մէջ դրած:

✦ Օմսկում, գեներալ-նահանգապետ Շմիդտի կարգադրութեամբ, փակված է 25 տարի գոյութիւն ունեցող ժողովրդական կրթութեան ընկերութիւնը: Փակման պատճառն այն է, որ գրադարանի սենեակներից մէկում գտնվել է մի գիրք, որ առաջ թոյլատրված է եղել պահելու, բայց յետոյ արգելվել է: Այդ գիրքը, սակայն, ոչ ոքի չէ տրվում եղել կարդալու: («Р. Сл.»)

✦ «Սալոմէայի» արգելելը ապշութիւն է պատճառել դրամատիքական ցենզուրային: Վերջինս մտադիր է ուշադրութիւն դարձնել հոգևոր ցենզուրայի գործողութիւնների վրա, գտնելով որ այդ պիէսան վերջինի իրաւասութեանը չէ ենթարկվում այն բոլորից յետոյ, երբ դրամատիքական ցենզուրան դուրս է հանել նրա միջից այն բոլորը, ինչ որ վերաբերում է աւետարանական լեգենդային: Մամուլի վերաբերեալ գլխաւոր իշխանութիւնը արտագրում է այդ պիէսայից մի օրինակ Բարձրագոյն իշխանութեանը ներկայացնելու համար:

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՕՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Կիրակի, ամսիս 9-ին, հայ «Դրամատիկ-Գեղարուեստ» սիրողների խումբը Աւճալեան լսարանում տուեց իր հերթական № 9 ներկայացումը՝ «Բաղդասար աղբար» կոմեդիան:

Խաղը ընդհանրապէս թոյլ էր, շնորհիւ այն հանգամանքի, որ դերակատարները դերերը լաւ չէին իմանում ու չէին կարողանում պիէսի պոլսական բարբառը պահպանել, այնպէս որ պիէսի լեզուն բոլորովին կորցրել էին: Մի ազդեղ երևոյթ պէտք է նկատել, այն՝ որ դերակատարները ծիծաղում էին բեմի վրա, մանաւանդ օր. Անահիտը (Անոյշ), նոյնպէս և օր. Սիրանոյշ (Շուշան): Պարոն Արտաշէսը (Բաղդասար աղբար) լաւ էր. սա էր որ բացառութիւն էր կազմում միւսներից: Թէև խումբը այժմ իր համար ունի ռեժիսեօր, բայց ոչնչով չէ տարբերվում նախկինից. ինչպէս երևում է պ. ռեժիսեօրը շատ անփոյթ է վերաբերվում դէպի գործը:

Թատրօնը համարեա դատարկ էր: Թատրօնում կար նուագածութիւն:

Ֆիլիպ

ՄԱՄՈՒԼ

Ստացանք «Արարատ» ամսագրի հոկտեմբերի համարը, որի մէջ տպված է Երուանդ վարդապետի մի յօդուածը՝ «Հայոց եկեղեցու վերանորոգութեան խնդիրը» վերնագրով: Այդ յօդուածի մէջ հեղինակը քարոզում է այնպիսի մտքեր, որ «Մշակը» քարոզում էր դեռ Գր. Արծրունու ժամանակ, այն է՝ հայոց եկեղեցու մէջ րէֆօրմներ մտցնելու ընդհանուր եկեղեցական ժողով գումարելու, ծիսականութիւնները վերացնելու անհրաժեշտութիւնը: Մենք ուրախ ենք, որ Էջմիածնի միաբանութեան երիտասարդ ույժերը այլևս թշնամաբար չեն վերաբերվում այն մտքերին, որ «Մշակը» քարոզում էր 20—25 տարի առաջ: Եւ ցաւում ենք, որ այդ յօդուածը առիթ է տուել տեղապահին հեռացնելու խմբագիր Գարեգին վարդապետին և գրաւելու «Արարատի» այդ համարը: Եթէ դա միայն պատրուակ չէ տեղապահի և սինօդի կողմից իրանց անհաճոյ մարդկանց հեռացնելու, մենք կարծում ենք, որ տեղապահին շրջապատող անձինք զուր տեղ հաչակում են իրանց խաւարամիտներ և կղերականներ իրանց այդ վարմունքով: Ինչու պէտք է վախենալ բարենորոգութիւնից, որ այսօր անյետաձգելի պահանջ է դարձել հայոց եկեղեցու համար:

*

Կ. Պոլսում հոկտ. 15-ից սկսել է հրատարակվել «Ժամանակ» անունով մի նոր ամենօրեայ թերթ: Մամուլի ազատութիւնը նոյն արդիւնքն է արտադրում Կ. Պոլսում, ինչպէս և մեզ մօտ: Ամեն մի տեղից վեր կացողը կամենում է թերթ հրատարակել, և հրատարակութեան գլխաւոր նպատակը մերկանտիլիզմն է, շահի անարգ ոգին: Շատ քիչերն են թերթ հիմնում գաղափարի համար, այլ մամուլը, լրագիրը դարձնում են առևտրի, շահի աղբիւր: Եւ նոր թերթը, կամենալով գրաւել միամիտ ընթերցողներ, հէնց իր առաջին համարում յայտնում է, որ «Ժամանակ» թերթը գնողը, տալով 10 փարա (2 կոպէկ), կարող է 15,000 ոսկի (150,000 րուբլի) շահել, որովհետև թերթը 500 հատ երկաթուղային տոմսեր է վիճակահանութեան դրել:

Ահա ձեզ և հայ մամուլը... Պարիզի բուլվարային և փողոցային թերթերի բարքերը տարածող մեր մէջ:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Երևան, 8 նոյեմբերի

Երևանաբնակ Վասիլիյ Նիկոլայեվիչ Շուստովը նուիրել է յօգուտ Կովկասի Հայոց Բար. Ընկ. Երևանի ճիւղի 200 ր., որի համար ճիւղի վարչութիւնը յայտնում է պարոնին իր խորին շնորհակալութիւնը:

Վարչութեան փոխ-նախագահ՝
Բժ. Յ. Յովհաննիսեան
Քարտուղար՝ Ա. Մելիքեան

—

Թիֆլիս, 8 նոյեմբերի

Կովկասեան Հայոց Բար. Ընկերութեան Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացել է Ակնայ պատգամաւոր պ. Յակովբ Գորեանից 20 րուբլի յօգուտ ընկերութեան աշխատական ճաշարանի. ստացել է նոյնպէս պ. Մինաս Ձերազի միջոցով պ. Կարապետ Բաբայեանից Թիւրքահայ սովեալների օգտին 10 րուբլի:

Խորհուրդ

—

Բագու, 7 նոյեմբերի

Խնդրում եմ տեղ տաք իմ երկտող նամակիս «Գործ» լրագրում շարունակ իմ դէմ տպագրվող զրպարտութիւնները և մի շարք անպատկառ ստերը հերքելու համար: Մի պարոն, Սահակեան, չորրորդ թէ հինգերորդ նամակն է տպագրում իմ դէմ, և ես մինչև այսօր աւելորդ էի համարում պարապ բամբասանքներին պատասխանելու, բայց այժմ ստիպված եմ փաստերով ապացուցանել այդ լրագրական ստախօսի գլուխները: Այդ պարոնին ես առաջին անգամ տեսայ, երբ նրան պ. Գ.-ը բերեց ինձ մօտ և խնդրեց նպաստել, որ նա մի որևէ տեղ ստանայ: Ինձ մօտ կայ պ. Խատիսեանի նամակը, թէ այդ պարոնը իմ երաշխաւորութեամբ է տեղ ստացել «Баку» լրագրում: Մի չնչին ինցիդէնտից յետոյ այդ պարոնը տպագրեց «Գործում» թէ՝ Ենգիբարեանը ոչ մի իրաւունք չունէր մասնակցելու լրագրի գործում, որովհետև նոյն իսկ ընտրված չէր: Ես յայտնում եմ, որ ես հրաւիրված եմ լրագրական մասնաժողովի առանձին նամակով, որ ինձ մօտ է, և բացի այս է ինձ մօտ՝ հրատարակչի նոտարական հաւատարմաթուղթը, որ ես լրագրի կատարեալ լիազօր էի: Այդ նոյն Սահակեանը իմ հաւատարմաթղթով իբրև կառավարիչ ուղարկել է բանկից փող ստանալու: Այսպիսի փաստեր լինելուց յետոյ պարզ է, որ Սահակեանը անամօթ սուտ էր տպագրել: Սահակեանի երկրորդ սուտը նա է, որ իբր թէ իմ հրաժարականը Բագուի կուլտ. միութիւնը ընդունել է միաձայն: Ես դեռ անցեալ տարի երեք անգամ գրաւոր կերպով հրաժարվել եմ, բայց ինձ ույժով են պահել իբրև նախագահ հրատարակչական սեկցիայի, իսկ վերջին անգամ ես գրել եմ, որ «անդառնալի» կերպով եմ հրաժարվում, և իմ հրաժարականը ոչ մի քուէարկութեան չէ դրվել, այլ միայն արձանագրվել է ի գիտութիւն: Երբ որ ոչ մի քուէարկութիւն չէ եղել և թոյլ չեն տուել որևէ խօսակցութիւն, որովհետև ես գրել էի «անդառնալի» խօսքը, ուրեմն ասել թէ միաձայնութիւն է եղել և ուրախութեամբ ընդունվել՝ նոյնպէս անպատկառ սուտ է: Երրորդ սուտը այն է, որ իբր թէ ես Խատիսեանին սպառնացել եմ լրագրի գլխին «կրիզիս» ստեղծելու, եթէ նա չարձակէ Սահակեանին: Խատիսեանը նախ Սահակեանին դուրս անելու ժամանակի մասին ինձ բոլորովին ուրիշ բան է ասել, իսկ լրագրի կրիզիսի մասին ես ոչ մի խօսք չեմ ասել Սահակեանի վերաբերմամբ խօսելիս, այլ լրագրի կամ տպարանի մասին ես խօսել եմ պ. Սարգսեանի մասին խօսակցութեան մէջ: Այժմ պարզ է, որ Սահակեանի շողոքորթութիւնները Խատիսեանի վերաբերմամբ ինչ շարժառիթների արդիւնք են: Այժմ պ. Կ. Խատիսեանը զբաղված է իմ դէմ ինտրիգներ լարելով և սուտ լուրեր տարածելով, որ իբր թէ ես փակեցի երկու օրով լրագիրը և տպարանը: Յայտնում եմ, որ «Баку» լրագրի տպարանը փակվել է Արսէն Բուդաղեանի դատաստանական պահանջմամբ, որ ես այս մասին ոչ Բուդաղեանի և ոչ նրա հաւատարմատարների՝ պ. պ. Այվազեանի և Լազարեանի հետ երբեք ոչ մի խօսք չեմ խօսել և չեմ մասնակցել նրանց գործողութիւններին: Տպարանը նախ փակել է սուդեբնի պրիստաւը, իսկ լրագրին կրիզիս է սպառնում, որովհետև Խատիսեանը բազմաթիւ անգամ խոստացել էր նրանց տէրերին կապալագինը վճարելու, բայց չէր վճարել և դեռ սեպտեմբերի 30-ին, այսինքն իմ և Սահակեանի միջև տեղի ունեցած դէպքից առաջ, լրագրի և տպարանի տէրերը (Անտօնեանը) Խատիսեանին նօտարի միջոցով յայտնել էին, որ կամ վճարեն կապալը կամ յետ տան գործը: Սրանից առաջ էլ դիմումներ են եղել, ուրեմն Խատիսեանի և նրա գործակատար Սահակեանի տարածած լուրերը իմ ձեռքով լրագրին վնասելու մասին՝ շատ ցածր տեսակի զրպարտութիւններ են: Իսկ ամենից հետաքրքրականը այն է, որ Սահակեանը խնայում է ինձ և չէ դիմում դատարան, իսկ ես նրան հրաւիրում եմ դիմելու, եթէ ոչ պարզ կը լինի, որ վախենում է ինքը բանտ մտնի. Սահակեանների սկսած դատերը ոչ ոքին չեն կարող վնասել: Վերոյիշեալ դօկումէնտներից և փաստերից ակներև յայտնի է, որ Սահակեանը մի շատ թեթևսոլիկ զրպարտիչ է, որ ի չարն է գործ դնում իր անձական շահերի համար մի կուսակցութեան անունը և մոլորեցնում է լրագիրը: Այդպիսի աշխատակիցները շուտով վարկաբեկ կանեն թերթը:

Գ. Ենգիբարեան

—

Թիֆլիս, 10 նոյեմբերի

Թիւրիմացութիւնների տեղիք չը տալու համար՝ շտապում եմ յայտնել, որ «Մշակի» № 245-ում լոյս տեսած «Մեր բարքերից» վերնագրով յօդուածիս նախավերջին պարբերութեան հետևեալ խօսքերը՝ «աւելացրէք դրա վրա և տպարանում գրաշարների կողմից հեղինակի գրքերի վերաբերմամբ կատարվող գողութիւնները» չեն վերաբերում ընդհանրապէս բոլոր գրաշարներին, որոնց մէջ կան յարգելի բացառութիւններ:

Խ. Բաբայեան

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ

—

Վան, 22 հոկտեմբեր

Մեր միւս բազմաթիւ վանքերի հետ Վարագայ վանքն ալ անկման դատապարտուած էր մինչև XIX դարու կէսը, երբ երիտասարդ Մկրտիչ Խրիմեանը վարդապետական սքեմ հագնելով մտաւ այնտեղ վերադարթնումի երգը շրթներուն, խարազանը ձեռքին մաքրեց վանքը պորտաբոյծներէն և միաժամանակ հաստատեց այնտեղ տպարան, թանգարան և դպրոց:

1857-ին էր որ նա բացաւ Վարագայ դպրոցը: Ժամանակի և միջավայրի պահանջն էր, որ Խրիմեանին տուաւ այդ յղացումը, և նա ոգևորուած իր ձեռնարկով կոչ ըրաւ ժողովրդին իրեն աջակցելու: Եւ անոր կոչը անօրինակ ընդունելութիւն գտաւ ոչ թէ միայն Վասպուրականի, այլ ամբողջ Թիւրքահայաստանի, Պարսկահայաստանի, Ռուսահայաստանի և գաղթավայրերու հայ ժողովրդի մէջ, և Վարագայ դպրոցը իր հիմնարկութեան առաջին օրէն իսկ ստեղծեց իր շուրջը համաժողովրդական բուռն ոգևորութիւն: Խրիմեան իր երիտասարդական կեանքի կորովէն կարևոր բաժին մը նուիրեց իր հիմնած վարժարանին և միշտ ջանաց ժամանակի պահանջին համաձայն ուղղութիւն տալ իր վանական-ժողովրդական այդ համեստ կրթարանին: Իր գոյութեան առաջին քառասնիւթամեակին մէջ Վարագայ վարժարանը՝ իբր ժառանգաւորաց դպրոց՝ տուաւ բազմաթիւ ընտիր հոգևորականներ—Սրուանձտեանններ, Թօփճախեաններ, Տ. Սարգսեաններ և շատ մը համեստ հասարակական գործիչներ: 80 թուին սովատանջ Վասպուրականը տուաւ Վարագայ դպրոցին երկրագործական վարժարանի գոյն, իսկ 90-ական թուերի արիւնոտ դէպքեր տուին անոր որբանոցի կերպարանք: Եւ չնայած այն աննպաստ պայմաններուն, որոնց մէջ Վարագայ դպրոցը հանդիպեցաւ շատ մը ճգնաժամներու, խոչընդոտներու և սուր արգելքներու, նա պահեց իր կենսունակութիւնը և լրացուց իր գոյութեան առաջին յիսնամեակը: Այսօր էլ նա կը թևում իր կատարած կուլտուրական համեստ դերին՝ բաց ճակատով հասարակութեան կը ներկայանայ:

Վարագայ դպրոցի դերը ազգային կուլտուրական պատմութեան մէջ կը գրաւէ անշուշտ կարևոր էջ մը. և սակայն առաջին յիսնամեակին հետ չի վերջանար անոր այդ դերը. Նա կոչուած է հայկական Վասպուրականի լոյսի կարօտ չքաւոր հասարակութեան և մասնաւորապէս գիւղական խոշոր հատուածի զաւակներու կրթութեան գործին մէջ կարևոր բաժին ստանձնելու:

Նա դեռ երկար ժամանակ մայրախնամ գուրգուրանքով իր ծոցը պիտի հաւաքէ հացի և լոյսի կարօտ, որբ և չքաւոր ընդունակ պատանիներ:

Նա դեռ երկար ժամանակ պիտի տայ մեր գիւղական տարրական դպրոցներու համար միջնակարգ դպրոցի պաշարով պատրաստուած մաքուր, գաղափարական ուսուցիչներ:

Վարագ ազատ վանական մթնոլորտի բացառական հեռքերէն իր բնութեան գեղարուեստականութեամբը, իր գեղեցիկ կլիմայով, առողջարար ջուրերով, իր գիւղատնտեսական յարմարութիւններով պիտի տայ հոգով և մտքով առողջ հասարակական գործիչներ:

Ահա իր անցեալով և ապագայով ոգևորուած Վարագը այսօր իր երկրորդ յիսնամեակի սեմին հասած կակնկալէ ժողովրդի համակրութիւնն ու քաջալերութիւնը իր յիսնամեայ յոբելեանական տօնի առթիւ:

Անցած 1907-ին լրացաւ Վարագայ դպրոցի հիմնարկութեան յիսնամեակը: Այն ժամանակ հոգաբարձութիւնս որոշեց տօնել յոբելեանը: Այդ նպատակով դպրոցիս տեսչութեան անունով կոչ և յայտարարութիւն եղաւ արտասահմանի զանազան շրջաններու մէջ և հոգաբարձութեանս կողմէ ալ դիմում եղաւ դպրոցի հիմնադիր Հայրիկին՝ իր համաձայնութիւնն ստանալու համար: Եւ թէև Հայրիկ իր կեանքի վերջալոյսին բաղդ ունեցաւ իր սիրելի վարժարանի յիսնամեակը ողջունող կոնդակը գրելու, սակայն Վանի քաղաքական ծանօթ աղէտալի հանգամանքները ստիպեցին մեզ գէթ տարի մը ևս յետաձգել:

Եւ այսօր, երբ սահմանադրական Թիւրքիան ժողովրդական կուլտուրական հաստատութիւններուն առջև աւելի լայն ասպարէզ կը բանայ, Վարագայ դպրոցը նոր ոգևորութեամբ կուզէ թևակոխել իր նոր շրջանը, որոշելով տօնել իր առաջին շրջանի յիսնամեայ յօբելեանը առաջիկայ յունիսին:

Հոգաբարձութիւնը յօբելեանի համար ընտրած է յանձնախումբ մը, որուն յանձնած է գործի ամբողջ վարչութիւնը:

Յանձնախմբի անդամներ են՝ Գարեգին էֆ. Խրիմեան, Հմայեակ էֆ. Դարբինեան, Ղևոնդ էֆ. Խանճեան, Նշան էֆ. Թէրլէմէզեան, Տիգրան էֆ. Զթճեան:

Կոչ կընենք հայ հասարակութեան իր բարոյական և նիւթական քաջալերութեամբ արտայայտելու իրեն համակրանքը դէպի Վարագայ ժողովրդական հաստատութիւնը, դէպի Հայրիկեան վարժարանը:

Դիւան հոգաբարձութեան Վարագայ

ԱՅԼԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

«Գործ» լրագրի 46-դ համարում «Թիւրքիայի շուրջը» բաժնում հետևեալ այլանդակութիւնն է զետեղված Կ. Պոլսի «Մանզումէի էֆքեար» լրագրից առնված, որը յոյնութեամբ «Մշակի» ընթերցողներին ծանօթացնելը աւելորդ չը լինի:

«Երեմիա Կարապետով, Բաղէշի Ծղակ գիւղացի, որ հայկական վերջին արիւնոտ դէպքերուն հետևանքով Եգիպտոս ապաստանած և 12 տարիներու ընթացքին մէջ յաջողած է նիւթական կարևոր դիրք մը գրաւել, այս շաբթուան թղթաբերով խմբագրութեանս կը ղրկէ հետևեալ սրտաշարժ նամակը»*).

«Այսօր քանի որ, նոր օսմանցիներ, մեզի հայրենիքին վրայ ձեր հարազատ եղբայրներ ընդունած էք, մենք պարտաւոր ենք ամեն վայրկեան մտածել ձեր օգուտը. իսկ երբ մեր սիրելի և հարազատ օսմանցին օտար ազգի մը հետ պատերազմելու ելլայ, ես պատրաստ եմ իրենց նուիրել 62,000 անգլ. ոսկի զանազան պէտքերու գործածուելու. յուսամ թէ մեզմէ շատ աւելի նուիրողներ կը գտնուին այս օսմ. հայրենասիրաց ընկերութեանց»**).

Ես կարծում եմ, որ վերոգրեալ չակերտների մէջ առնված գրութիւնը կարդալիս ամեն քիչ թէ շատ գիտակցութիւն ունեցող մարդ զզուանք պէտք է զգայ: Ներկայիս՝ աշխարհի բոլոր քաղաքակրթված ազգերն ու անհատները խորշում են պատերազմից և այդ բառն անգամ լսել չեն ուզում. մինչդեռ մի հայ, որի աչքի առաջ դեռ երէկ և այսօր իր սիրելի ազգակիցներին կոտորում էին և կոտորվում են, իր 62,000-անոց ոսկերն է առաջարկում կոտորելու համար նաև ուրիշներին և յորդոր է կարդում, որպէսզի ուրիշներ ևս հետևեն իր օրինակին: Մինչդեռ ամեն օր նորանոր ահաւոր լուրեր են գալիս Թիւրքահայաստանից: Այնտեղ մարդիկ սովի ճիրաններին, մահվան ճանկերին են մատնված, և փոխանակ իր ազգակիցներին այդ սոսկալի դրութիւնից ազատելու համար նուիրելու այդ 62,000 անգլ. ոսկիները, Կարապետովը նուիրում է պատերազմի համար: Սա վերին աստիճանի այլանդակութիւն և գազանային ցնորամտութիւն է:

Իսկ ինչ ասել «Մանզումէի էֆքեարի» հոսհոսութեանը, որ Կարապետովի նամակը սրտաշարժ է անուանում, և գործակալներին, որոնց, ինչպէս երևի, շատ դուր է եկել այդպիսի մի արտառոց թղթակցութիւն, որ արտատպել են իրանց օրգանում: Այս բոլորը այլանդակութիւններ չեն

Ս—ք

*) «Մանզ. էֆք.»-ի խմբագրութեան կողմից:
**) Երեմիա Կարապետովի նամակը. տպված «Մանզ. էֆք.»-ում:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

8 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Մի օրում խոլերայով հիւանդացան 6, մեռան 5 հոգի։

Բարձրագոյն [illegible] Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկոլայեւիչին [illegible] 60 ամեակի յոբելեանի առթիւ։

Բարձրագոյն [illegible] գեներալ-ֆելդմարշալ կոմս Միլիւտինին [illegible] 70 տարին լրանալու առթիւ։

[illegible] 25-ամեակի առթիւ։

Երեկ Մեծ Իշխան Կիրիլ և Մեծ Իշխանուհի [illegible]

[illegible]

ՕԴԵՍՍԱ. [illegible]

ՎԻԵՆՆԱ. [illegible]

ԲԵՐԼԻՆ. [illegible]

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ. [illegible] 1908 [illegible] 570 [illegible] 50 միլիոն [illegible]

9 նոյեմբերի

ՄՈՍԿՎԱ. [illegible]

ՉԵՐՆԻԳՈՎ. [illegible]

ՏԱՇԿԵՆԴ. [illegible] 53 [illegible] 37-ին [illegible] 22,000 [illegible]

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Մի օրում խոլերայով հիւանդացան 15, մեռաւ 1 հոգի։

[illegible] Ш-րդ [illegible]

10669, 7219, 12422, 5705, 14319, 11215, 15091, 13505, 7840, 844, 10066, 10422, 6168, 2978, 9268, 11621, 6339, 9556, 7922, 3159, 15113, 1399, 5229, 106, 7917, 11720, 8069, 7986, 14849, 6855, 13627, 1181, 2201, 8717, 1613, 13347, 13075, 11652, 5016, 13391, 2763, 8101, 15514, 6431, 12691, 8056, 9180, 11700, 534, 14287, 4498, 13399, 11450, 329, 13472, 2523, 5976, 13407, 11151, 11867, 3064, 1144, 14144, 10353, 12476, 13316, 11573, 11976, 6230, 8389, 12162, 14688, 13504, 2005, 7998, 7613, 5946, 14323, 10408, 1220, 9742, 12173, 3481, 10987, 9352, 14399, 2504, 773, 5464, 11763, 1066, 6901, 5598, 2175, 8067, 2147, 9203, 5188, 2998, 13954, 9867, 11659, 12311, 12676, 12933, 11523, 10298, 6620, 12710, 14607, 11050, 4829, 6577, 9410, 2015, 3510, 10746, 7091, 6436, 7731, 11199, 11668, 3775, 6744, 2177, 3696, 12485, 15003, 3170, 4948, 4414, 3860, 13540, 6697, 12363, 15532, 6421, 6234, 12752, 13141, 13726, 1203, 8348, 4103, 2539, 11228, 3377, 6682, 515, 5656, 10523, 3041, 1604, 7774, 11499, 4282, 8906, 12394, 8463, 1508, 7383, 12108, 10771, 3326, 12091, 5658, 10521, 11594, 8680, 11519, 824, 14061. 14886, 10508, 4044, 10701, 13807, 13850, 3098, 7638, 2700, 2390, 801, 3482, 2293, 8496, 5594, 3587, 2273, 3128, 8963, 842, 13792, 12455, 583, 3702, 442, 12921, 6646, 11100, 8077, 10054, 6382, 954, 2026, 9737, 1185, 3864, 12028, 9911, 8910, 12258, 14923, 4466, 14912, 3307, 1530, 14939, 13782, 12508, 9809 4165, 5157, 3517, 969, 5376, 12005, 4913, 8570, 7587, 5459, 3671, 1257, 8426, 7085, 13762, 9050, 12918, 5616, 3563, 15497, 2442, 3592, 4179, 3746, 3279, 32, 12156, 1087, 15770, 10666, 14906, 11271, 309, 9412, 13286, 14129, 12989, 3934 6444, 5884, 4201, 6367, 15455, 659, 5675, 792, 4777, 6160, 10626, 2651, 6762, 1361, 13822, 4092, 5041, 8055, 14340, 13058, 10478, 15773, 15086, 5710 59.

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։

Կ. Մ. ՁԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Ջ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։

Մ. Գ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։

Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—12½ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Վճարը 50 կ.։ Զքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիում) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նախասարդեան

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Մ. Գ. Դաճիէլ-Բէկ

Ընդունելութիւնը } Առաւօտեան 10—2 ժ. Երեկոյեան 4—6 ժ.

Հասցէ՝ Ртищевская ул., № 7.

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Յ. Մ. ԿԼՕՆՃԵԱՆ

Ընդունում է բերանի և ատամի հիւանդութիւններ ունեցողներին։ Շինում է ոսկու, արծաթեայ, ֆարֆորի և այլ տեսակ պլոմբներ։ Արհեստական ատամներ ոսկու և կաուչուկի վրա։ Կաբինետին կից արհեստական ատամների լաբօրատորիա։ Խորհուրդը ձրի։

Ընդունելութիւն } 9—2 ժ. առաւօտեան 4—7 ժ. երեկոյեան

Шелковниковская ул., № 8, ոչ հեռու Աբաս-Աբադսկայա հրապարակից։

(շ. կ. չ.) 25—3

Լոյս տեսաւ

Գունաւոր պատկերազարդ մանկ. գրադարանի №1.

ՇՈՒՆՆ ՈՒ ԿԱՏՈՒՆ

Բանաստ. Յովհ. Թումանեանի

Նկարներ Գ. Երիցեանի

Գինն է 25 կ.

Վաճառվում է Թիֆլիսի գրավաճառանոցներում։ Գումարով առնողները կարող են դիմել հրատարակիչ իշխ. Մ. Թումանեանին. Тифлисъ, ул. Паскевича № 6.

Գումարով առնողներին 20% զեղչ։ Ապառիկ չէ ընդունվում։

(օ. մ.) 5—5

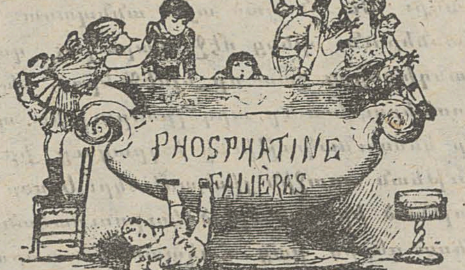

ՖԱԼԻԵՐԻ ՖՕՍՖԱՏԻՆ

Դուրեկան կերակուր, ամենայարմարը երեխաների համար, սկսած 6—7 ամսական հասակից մինչև 10 տարեկան հասակը, գլխաւորաբար ծծից կտրած ժամանակ և աճման շրջանում։ Հեշտացնում է ատամների դուրս գալը և պայմանաւորում է ոսկորների համաչափ զարգացումը։ Ծախվում է դեղատնային խանութներում և դեղավաճառանոցներում։

(չ.) 10—6

Ս. ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆԻ

լուսատպարանում

ԲԱՑ-ՆԱՄԱԿՆԵՐԻ

ԷԺԱՆԱԳԻՆ ՎԱՃԱՌՔ

Հայկական գործիչների, տիպերի, տեսարանների և Անիի աւերակների 75 տեսակ լուսատիպ նկարներով՝ 1000-ը 10, 12 և 15-ական րուբլի, հատը 2-ական կոպ.։

Ընդունվում են պատկերազարդ բացնամակների նոր պատուէրներ 1000-ը 15 ր., 2000-ը 25 ր., իսկ աւելին առանձին պայմանով։

Ընդունվում են պատկերազարդ հրատարակութիւնների համար ամեն տեսակ կլիշէների պատուէրներ։ Դիմել՝ Фото-цинкографія С. Согомсняна, Тифлисъ, Базарная, 20.

(ե. ու.) 3—1

ԲԺԻՇԿ

Ա. Մխիթարեանց

Սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական եւ մորթի ցաւեր

Ընդունելութիւն ամեն օր } 12—2 ժ. ցեր. 5—7 ժ. երեկ.

Սօլօլակ, Բէհրութեան փողոց № 33.

(հ. շ.) 100—22

ԲԺԻՇԿ

Ա. Ա. ԽԱՆԴԱՄԻՐԵԱՆ

Ներքին և ջղային հիւանդութիւններ։ Առանձնապէս սրտի և թոքերի հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւնը՝ { 11—1 ժ. առաւօտեան 5—6 ժ. երեկոյեան

Սօլօլակսկայա փ. № 6. տ. Միրզոյեվի

(օ. մ.) 50—1

ԲԺԻՇԿ

Ա. Մ. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ

Ներքին հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւն ամեն օր { 11—12 ժ. առաւ. 5—6 ժ. երեկ.

Վելիամինօվսկայա փող., № 10.

(ա. օ.) 100—12

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ։

Հիւանդների ընդունելութիւնը { 12—1 առաւօտեան 5—6 երեկոյեան

Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճավճանիձէի։

100—51

ԲԺԻՇԿ Ն. Ա. ՎԱՐԱՄԵԱՆ

Ներքին եւ երեխայոց

հիւանդութիւնների

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է { առաւօտեան 12—2 ժ. երեկոյեան 5—7 ժ.

Օրբելեանյա փողոց, № 14.

(շ. ե. ն.) 20—8

«Մշակի» յայտարարութիւններից օգտվողներին առաջարկվում է պատուէրներ տուած ժամանակ յիշատակել լրագրի անունը և համարը։

ԽՐՕՆՕՄԵՏՐ ԺԱՄԱՑՈՅՑ

ՊԱՐԻԶԵԱՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑ „ԽՐՕՆՕՄԵՏՐ"

Ոչնչով չէ տարբերվում իսկական ոսկէ ժամացոյցից, ոսկեջրված է էլեքտրականութեան օգնութեամբ երկու երեք շերտով։ Ընթացքը ստուգված է պարիզեան գիտարանի ժամերով և այս դէպքում իրանից ներկայացնում է ժամացոյցի տեխնիկայի վերջին խօսքը։ Խփանները [крышки] գեղեցկացված են շնորհալի քանդակով։ Գինը՝ տղամարդկանց բաց № 6-ը 6 ր. 50 կ. և փակ № 13-ը 8 րուբլի։

Կանանցը լինում է միայն փակ՝ 9 րուբլի արժեցող։

Գուանիրն ուղարկելու համար գնողներից վերցվում է—Եւրոպական-Ռուսաստան 50 կ. և Ասիական՝ 75 կ.։ Շղթաները ձրի։

Ժամացոյցն ուղարկվում է անմիջապէս պատուէր ստանալուց յետոյ։

Գրաւական ուղարկողներին ձրիաբար տրվում է ժամացոյցի շղթայ։

Պատուէրները հասցէագրել՝

Московскому Центральному Складу Часовъ

Москва, домъ Виноградова, 126.

(ե.) 20—14

ԾԱԽՎՈՒՄ Է

պղնձէ ցիլինդր, վաննա, դուշ իրանից բոլոր պարագաներով. կարելի է տեսնել ցերեկվայ 1—3 ժամը։ Московск. ул. № 3, кв. 1.

3—3

Լոյս տեսաւ

ԲԱԲԳԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԿԱԼՈՒԱԾՔՆԵՐՆ ու ՆՐԱՆՑ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Դիմել՝ Թիֆլիս, «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցին, կամ՝ Св. Эчміадзинъ, архимандриту Бабкену.

(ե. հ. շ.) ապ. 6—6

ԹԷՄԻՐ-ԽԱՆ-ՇՈՒՐԱՅԻ համար հարկաւոր է մի փորձված

ՏԻՐԱՑՈՒ

Ամսական 15 ր. ռոճիկ և ժողովրդական տրդինք։

Դիմել Թէմիր-Խան-Շուրայի հայոց եկեղեցու երէցփոխ Սամուէլ Սաֆարեանցին։

(հ. շ. ե.) 3—3

УГОЛЬ

КУЗНЕЧНЫЙ, ПАРОВИЧНЫЙ, ПЛАМЕН., АНТРАЦИТЪ, КОКСЪ.

ЦѢНЫ ОПТОВЫЯ.

А. БРАУХЛИ, Харьковъ.

(ա. օ.) 52—48

ՄԵՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆ Է

բերել տալ միայն մշտական օրացոյց ունեցող ժամացոյց։

Ամեն մի մարդու քիչ չի լինի պատահած, երբ նա հարկաւոր մոմենտում դժուարացել է իմանալ՝ թէ որ օրն է և ամսի քանիսը։ Քիչ կորուստ չէ եղել հէնց նրանից, որ անկարելի է եղել ստոյգ որոշել ամսաթիւը։ Դրա համար էլ իւրաքանչիւրին անհրաժեշտ պահանջ պիտի զգացվի ունենալ այնպիսի ժամացոյց, որը շարունակ կարողանայ ճշգրիտ կերպով ցոյց տալ հարկաւոր ժամանակաշրջանը։ Ես պայմանաւորվել եմ ժամացոյց-օրացոյց պատրաստող շվէյցարական խոշորագոյն ֆաբրիկաներից մէկի հետ և կարողանում եմ ուղարկել այդ տեսակ ժամացոյց չը տեսնված գնով, միայն

4 րուբլի 50 կոպէկով. 2 հատը—8 րուբլի 50 կոպէկ։

Այդ ժամացոյցը իսկական «Անկեր» է, ընթացքը 15 քարի վրա, սև պողպատից, [illegible]

Հասցէ. Единств. П... И. ШТРУМФЕЛЬДЪ, Варшава, Св. Креста № 48.

[illegible]

(11, 14, 23, 28, 4, 11) 6—6

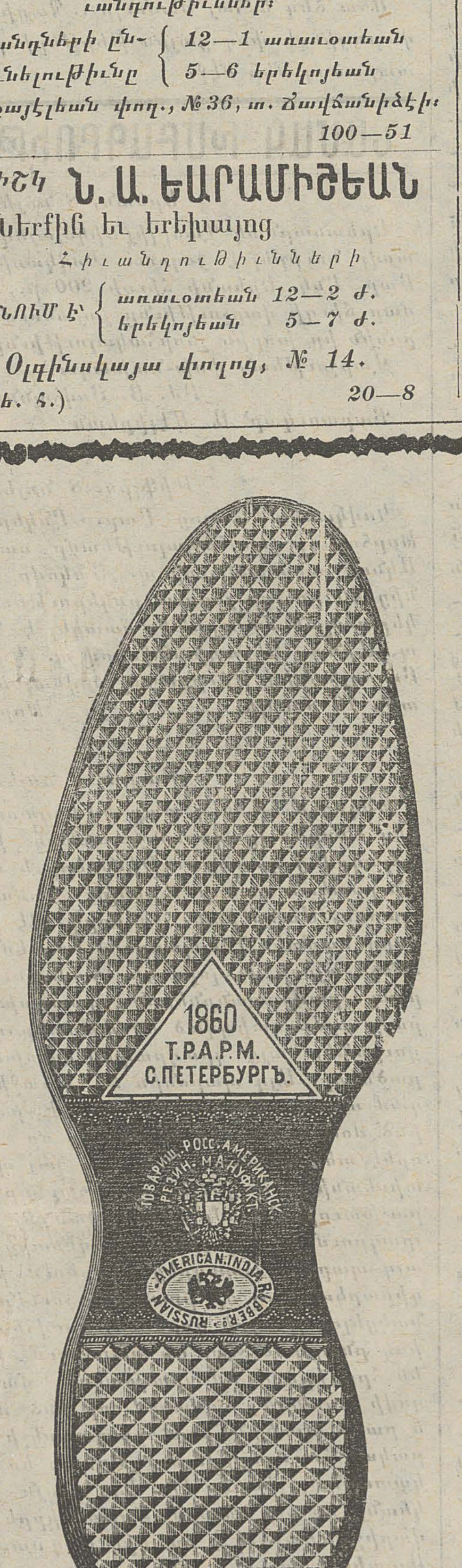

1865 թ. 1870 թ. 1882 թ. 1896 թ.

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ

1860. Т.Р.А.Р.М. С.ПЕТЕРБУРГЪ.

Իսկականները միայն այս դրոշմով

ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՌԵԶԻՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ

ԸՆԿ. Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ

ԼՐԻՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

լաւ յատկութեան համար

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՔԸ

կատարում է

„ԼԵՈՊՈԼԴ ՆԵՅՑԵԼԼԵՐ"

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ

(ե. ու.)

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ	ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ	ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳՈՒՄ
ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ	ՕԴԵՍՍԱՅՈՒՄ	ԻՐԿՈՒՏՍԿՈՒՄ
ՌԻԳԱՅՈՒՄ	ՌՕՍՏՕՎՈՒՄ Դ.Վ	ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
ԿԻԵՎՈՒՄ	ԿԱԶԱՆՈՒՄ	ՏԱՇԿԷՆՏՈՒՄ
ՎԻԼՆԱՅՈՒՄ	ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿՈՒՄ	ՍԱՐԱՏՕՎՈՒՄ

[illegible]

50—28